

BULETIN INFORMATIV

Cuprins

Proiectul de lege ajustat privind reforma CSJ a fost avizat pozitiv de către Comisia de la Veneția

Radiografia audierilor – ce aspecte despre candidații pentru CSM din rândul judecătorilor au trezit interesul Comisiei Pre-Vetting? (partea a II-a)

Comisia de la Veneția a explicat în ce condiții un partid poate fi declarat „în afara legii”

Cum au fost pedepsite faptele de tortură și rele tratamente în ultimii 10 ani?

Între Scila și Caribda – cum justifică autoritățile suspendarea emisiei celor șase posturi TV?

Autoritățile propun sechestrarea averii lui Vladimir PLAHOTNIUC și Ilan ȘOR ca urmare a sancțiunilor aplicate acestora de SUA și Marea Britanie

PE SCURT

Despre CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Suntem independenți și neafiliați politic.

SUSȚINE CRJM

PROIECTUL DE LEGE AJUSTAT PRIVIND REFORMA CSJ A FOST AVIZAT POZITIV DE CĂTRE COMISIA DE LA VENEȚIA

În cadrul sesiunii plene din 16-17 decembrie 2022, Comisia de la Veneția a prezentat [opinia de follow-up](#) pe marginea proiectului de lege cu privire la reformarea Curții Supreme de Justiție (CSJ) și evaluarea extraordinară a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al CSJ. Comisia a analizat modificările făcute recent și a constatat că majoritatea recomandărilor sale anterioare din octombrie 2022 (a se vedea mai multe în [Buletinul informativ nr. 50](#)) au fost luate în considerare, urmând a fi operate unele ajustări minore.

Comisia a salutat respectarea de către autoritățile Republicii Moldova a următoarelor recomandări: eliminarea posibilității de a transfera judecătorii de la CSJ care au trecut vettingul la o altă instanță fără consimțământul acestora; introducerea prevederii potrivit căreia majoritatea judecătorilor de la CSJ sunt judecători de carieră, menținerea la CSJ a tuturor judecătorilor actuali ai instanței, chiar dacă numărul acestora este mai mare decât cei 11 judecători de carieră prevăzuți de proiectul de lege și adăugarea Ombudsmanului în grupul de subiecți îndreptățiți să solicite CSJ să se pronunțe cu privire la practica judecătorească contradictorie.

Comisia a remarcat că unele recomandări au fost implementate parțial, cum ar fi cea privind promovarea sau nepromovarea evaluării judecătorului prin decizia Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) cu majoritatea simplă, în ședință publică, în baza raportului prezentat de către Comisia de evaluare. Cu toate acestea, Comisia a recomandat îmbunătățirea proiectului, astfel încât să fie stipulat în mod clar că raportul în sine a Comisiei de evaluare nu poate duce la suspendarea judecătorului din funcție. La fel, prevederea adăugată recent privind reluarea procedurii de către Comisia de evaluare în urma respingerii raportului de către CSM, necesită mult timp. Totuși, autoritățile moldovenești au discreția de a lua cea mai bună decizie în acest sens atât timp cât rolul decisiv rămâne al CSM.

În cazul judecătorilor care nu promovează vettingul, comisia a salutat, reducerea perioadei de interdicție de exercitare a funcției de judecător de la zece la șapte ani, iar pentru alte funcții din sistemul de justiție de la șapte la cinci ani. Cu toate acestea, Comisia recomandă ca natura unică și excepțională a evaluării să fie mai bine redată în proiect. De

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

Comisia de la Veneția a încheiat anul 2022 cu un record de opinii adoptate, iar Republica Moldova se numără în topul țărilor membre care au solicitat cel mai des expertiza Comisiei.

asemenea, nu este prevăzută nicio alternativă pentru CSM de a aplica și alte măsuri în afară de demiterea unui judecător din funcție, care trebuie să fie *ultima ratio*. În concluzie, urmează să fie acordată CSM o marjă de apreciere în aplicarea altor măsuri mai puțin invazive.

Comisia recomandă ca hotărârile adoptate în interesul legii să fie obligatorii numai pentru CSJ, nu și pentru instanțele inferioare, care pot să devieze de la jurisprudența stabilită dacă circumstanțele cauzei sunt diferite, sau dacă apar argumente noi. În același timp, orice parte interesată trebuie să aibă întotdeauna posibilitatea de a face recurs împotriva acestor decizii.

RADIOGRAFIA AUDIERILOR – CE ASPECTE DESPRE CANDIDAȚII PENTRU CSM DIN RÂNDUL JUDECĂTORILOR AU TREZIT INTERESUL COMISIEI PRE-VETTING? (PARTEA A II-A)

În a doua jumătate a lunii decembrie 2022, Comisia Pre-Vetting a audiat mai mulți judecători care candidează pentru Consiliul Superior al Magistraturii (CSM). Anterior, în [Buletinul informativ nr.51](#), CRJM a prezentat radiografia audierilor a 15 din cei [25 de candidați](#) din rândul judecătorilor, interviuri care au avut loc în perioada 7 octombrie – 3 decembrie 2022. În perioada 14-16 decembrie 2022, Comisia Pre-Vetting a mai efectuat o rundă de audieri, în cadrul căreia a audiat încă șase magistrați. CRJM a analizat cu atenție interviurile și prezintă cele mai importante subiecte despre care candidații pentru CSM au fost întrebați de către membrii Comisiei Pre-Vetting.

La 14 decembrie 2022 a fost audiat judecătorul Judecătoriei Cahul, [Mihail BUȘULEAC](#), care a fost întrebat despre procurarea a două apartamente în Chișinău în anii 2007 și 2010 din donațiile părinților și propriile economii, precum și despre procurarea în perioada 2016 – 2021 a unui apartament, două spații comerciale și o parte dintr-un teren adiacent în Cahul. Comisia a fost interesată de sursele din care au fost făcute aceste achiziții, de traiul îndelungat într-un apartament care nu-i aparținea, fără a plăti chiria, dar și despre soluționarea unor cauze în care partea era reprezentată de avocatul de la care a fost procurat unul din spațiile comerciale. În aceeași zi a fost audiată și [Marina RUSU](#), față de care au fost întrebări ce țin de nedeclararea anumitor conturi bancare și nedeținerea declarației cu privire la avere și interese personale pe perioada aflării în concediul de îngrijire a copilului. Au mai fost întrebări cu privire la o procedură disciplinară din 2019 ce ține de examinarea îndelungată a unor cauze, precum și întrebări cu privire la activitatea candidatei pe rețelele de socializare, care ar putea afecta imaginea corpului judecătoresc.

La 15 decembrie 2022, a avut loc audierea judecătorului Judecătoriei Chișinău, [Ion CHIRTOACĂ](#), care a fost întrebat despre încheierea de către acesta, și ulterior către soția sa, a unui contract de asigurare pentru răspundere civilă a unui automobil de model Mercedes, aflat în proprietatea fratelui său, precum și

Procurarea apartamentelor la preț preferențial, nedeclararea donațiilor și economiilor, examinarea dosarelor la care participă avocați apropiați, dar și pronunțarea hotărârilor judecătorești cu semne de întrebare în cauze de rezonanță - sunt doar unele dintre aspectele despre care au fost întrebați candidații.

despre dreptul de folosire al acestui automobil, pe care nu l-a declarat. Chirtoacă a mai fost întrebat despre procurarea unui apartament la preț preferențial în 2022, cu toate că din 2010 acesta deja deținea în proprietate un alt apartament, despre nedeclararea a patru conturi bancare în perioada anilor 2012 – 2015, precum și despre hotărârea luată de completul de judecători din care a făcut parte pe marginea cauzei penale privind pregătirea de asasinare a lui Vladimir PLAHOTNIUC. În aceeași zi a fost audiat încă un judecător al Judecătoriei Chișinău, **Victor SANDU**. El a fost întrebat despre importul pe numele său a 20 de motociclete și 10 automobile începând cu anul 2008 și vânzarea acestora fără a declara vreun venit, despre procurarea în 2021 a unui automobil de model Mercedes, care anterior aparținea unei procursoare, despre hotărârea sa luată în 2016 pe marginea cauzei PSRM vs. „RISE”, ce a dus la condamnarea Moldovei la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, și despre hotărârea luată de completul de judecători din care a făcut parte pe marginea cauzei penale privind pregătirea de asasinare a lui Vladimir PLAHOTNIUC.

La 16 decembrie 2022, a fost audiată judecătoarea Judecătoriei Orhei, **Veronica CUPCEA**. Ea a fost întrebată cu privire la sursa fondurilor pentru procurarea unui apartament în Chișinău și a unui apartament, lot de teren și construcție adiacentă în Criuleni în anul 2012, achitarea anticipată în 2014 și 2020 a două credite în mărime de 270 mii lei și, respectiv, 540 mii lei, precum și despre nedeclararea mai multor donații de la rude, conturilor bancare și economiilor în numerar. În aceeași zi a fost audiat și judecătorul Judecătoriei Chișinău, **Aureliu POSTICĂ**, care a fost întrebat despre procurarea în 2013 unui apartament la preț preferențial, privatizarea de către soția și fiica sa în 2009 a unui apartament în Chișinău, obținerea cu titlu gratuit în 2010 a unui teren în Durlești, pe care ulterior l-a înstrăinat contra sumei de 8 000 EUR, toate acestea fiind acordate drept înlesniri pentru deținerea funcției de procuror. El a mai fost întrebat despre procurarea în 2020 de la socrii săi a unui teren și casă de locuit, amplasate în Durlești, despre obținerea unui împrumut fără dobândă în 2016 în mărime de 6 000 EUR de la o rudă apropiată, care, potrivit datelor oficiale, în perioada anilor 2011 – 2015 a obținut un venit de cca. 170 mii lei, despre traversarea frontierei de stat cu unii avocați, care ulterior au participat în mai multe cauze penale examinate de el, despre declararea eronată a veniturilor soției sale provenite de la două societăți comerciale ale căror fondatoare și beneficiară efectivă este aceasta, precum și despre diferențele substanțiale dintre veniturile și cheltuielile familiei sale în anii 2015, 2017 și 2018.

La 12 ianuarie 2023 a avut loc audierea ultimului candidat din rândul judecătorilor la CSM, **Alexei PANIȘ**, care activează la Judecătoria Chișinău. El a fost întrebat despre procurarea în 2012 a unui automobil nou de model Kia Sorento la un preț de 300 mii lei și vinderea acestuia în 2017 la același preț, ambele tranzacții fiind efectuate prin înțelegere verbală. El a mai fost întrebat despre nedeclararea în 2018 a circa 500 mii lei, achiziționarea în perioada 2011 – 2013 din donațiile părinților a unui apartament în Chișinău și a două automobile în valoare totală de 1,1 milioane lei, cu toate că în perioada indicată părinții acestuia au declarat un venit de circa 200 mii lei, iar cheltuielile lor de consum au fost estimate la 150 mii lei. Comisia a mai întrebat despre actul de constatare a Autorității Naționale de Integrate (ANI) privind discrepanța de circa 2 milioane de lei dintre

averea dobândită și veniturile realizate a părinților candidatului pentru perioada anilor 2012 – 2020, precum și despre obținerea unui împrumut de 300 mii lei în 2021 de la tatăl său, deși era deja cunoscut actul de constatare al ANI. Judecătorul a fost întrebat și despre discrepanța de circa 100 mii lei dintre veniturile realizate și cheltuielile efectuate de către dânsul și familia sa în 2021, despre nedeclararea conflictului de interese la examinarea repunerii în funcție a fostului președinte al Curții de Apel Chișinău, Vladislav CLIMA ([detalii](#)), dar și despre decizia Colegiului disciplinar din cadrul CSM din aprilie 2022 prin care el a fost sancționat disciplinar.

Până la ziua de azi, Comisia Pre-Vetting a emis [decizii](#) cu privire la 17 candidați, cinci dintre care cinci ([Livia MITROFAN](#), [Maria FRUNZE](#), [Ioana CHIRONET](#), [Vasile ȘCHIOPU](#) și [Sergiu CARAMAN](#)) au promovat evaluarea Comisiei și vor putea candida pentru o funcție în cadrul CSM. Înregistrările video ale audierilor pot fi urmărite pe [site-ul Comisiei](#).

COMISIA DE LA VENEȚIA A EXPLICAT ÎN CE CONDIȚII UN PARTID POATE FI DECLARAT „ÎN AFARA LEGII”

La 19 decembrie 2022, Comisia de la Veneția a emis o [opinie consultativă](#) (*amicus curiae*) cu privire la declararea unui partid politic drept neconstituțional. Opinia vine la solicitarea Curții Constituționale în contextul [solicitării Guvernului](#) de declarare drept neconstituțional a Partidului Șor. Guvernul și-a întemeiat solicitarea pe trei motive principale: (a) condamnarea fondatorului partidului, Ilan ȘOR în dosarul privind fraudă bancară, dar și investigarea membrilor fracțiunii parlamentare „Șor” pentru finanțare ilegală de către un grup criminal organizat, (b) nereguli legate de finanțarea partidului Șor, stabilite și sancționate în repetate rânduri de către autorități, precum și (c) pretinsa epuizare a altor mecanisme legale de sancționare mai puțin severe.

Curtea Constituțională a solicitat Comisiei de la Veneția să explice două aspecte: (1) standardele europene aplicabile în domeniul declarării neconstituționale a unui partid politic, și (2) acțiunile unui partid politic care pot justifica declararea neconstituțională a acestuia.

În partea ce ține de primul aspect, Comisia a conchis că interzicerea unui partid aduce atingere libertății de întrunire și asociere. Totuși, această libertate nu este absolută și asemenea atingeri sunt admisibile dacă sunt justificate convingător. Potrivit Comisiei, un partid poate fi interzis doar dacă o asemenea măsură este legală, proporțională scopului urmărit și necesară într-o societate democratică. Pentru ca asemenea măsuri să fie justificate, autoritățile trebuie să dovedească existența unei „nevoi sociale stringente” și a unor motive „relevante și suficiente”. Statele trebuie să arate în mod convingător (pe baza de dovezi convingătoare) că politicile și/sau acțiunile partidului reprezintă o iminentă amenințare la adresa democrației, securității sau drepturilor omului. În plus, autoritățile trebuie să demonstreze că nu există alte mijloace pentru a atinge scopurile declarate, dar care ar limita mai puțin libertatea de asociere.

Comisia de la Veneția: Curtea [Constituțională] este cel mai bine poziționată pentru a evalua dacă există o „necesitate socială stringentă” de a declara un partid neconstituțional, totuși această decizie trebuie convingător argumentată.

Comisia de la Veneția a admis că amenințările la adresa democrației, sau amenințările grave iminente la adresa securității pot fi încadrate în noțiunea de „nevoi sociale stringente”. Având la bază experiența din regiune, Comisia a conchis că statele pot avea o marjă mai mare de apreciere, datorită unei mai bune înțelegeri a contextului local și regional. Astfel, Comisia a admis că urmează a fi luat în calcul inclusiv contextul regional – războiul din Ucraina și consecințele acestuia pentru securitatea națională a Republicii Moldova.

Comisia de la Veneția a fost rezervată în răspunsul la a doua întrebare a Curții Constituționale (acțiunile unui partid care ar determina interzicerea acestuia). Deși a admis că încetarea activității unui partid este o măsură posibilă în general, aceasta a conchis că, Curtea Constituțională rămâne a fi cel mai bine poziționată pentru a evalua dacă există o „necesitate socială stringentă” de a declara un partid neconstituțional. Astfel, Curtea Constituțională trebuie să analizeze cu mare prudență acuzațiile Guvernului și să ofere partidului politic Șor toate garanțiile unui proces echitabil (în special oportunitatea de a se apăra) pentru a ajunge la concluzia că echilibrează interesul social important pentru partidele politice independente și auto reglementate cu interesul statului de a proteja și apăra suveranitatea și independența Republicii Moldova.

CRJM a transmis Curții Constituționale o opinie la același subiect. CRJM recomandă Curții Constituționale, să se conducă de standardele și garanțiile stabilite prin jurisprudența CtEDO și să verifice cu atenție motivele invocate de autorități. Având în vedere implicațiile unei eventuale decizii de declarare a unui partid drept neconstituțional, partidul vizat trebuie să aibă posibilitatea să își prezinte opinia în fața Curții Constituționale.

Curtea Constituțională ar urma să emită o soluție pe cazul verificării Constituționalității partidului Șor cel mai probabil către sfârșitul lunii mai 2023. Dacă solicitarea Guvernului va fi admisă, Ministerul Justiției se va putea adresa în instanța de judecată pentru dizolvarea partidului.

CUM AU FOST PEDEPSITE FAPTELE DE TORTURĂ ȘI RELE TRATAMENTE ÎN ULTIMII 10 ANI?

La 5 decembrie 2022, CRJM a lansat un studiu privind uniformitatea practicii judecătorești cu privire la cauzele de tortură și rele-tratamente. CRJM a analizat toate cele 71 de hotărâri irevocabile ale Curții Supreme de Justiție (CSJ) disponibile public, precum și soluțiile date de instanțele de apel și fond în aceste cauze. Cauzele vizează 102 persoane acuzate pentru fapte comise în perioada 2006 – 2018.

Potrivit studiului, principalele persoane anchetate pentru aceste tipuri de cauze sunt polițiștii (75%), profesorii școlari (8%) și angajații serviciilor private de pază (6%). Durata medie de judecare în toate cele trei nivele de instanțe judecătorești a unei cauze de tortură sau și rele tratamente este de șase ani, de 4.5 ori mai mult decât durata medie a examinării unei cauze penale obișnuite. Cea mai mică durată a unui proces judiciar a fost de 375 de zile, iar cea mai mare a durat

Doar 19% din cei vinovați de tortură au fost condamnați la închisoare cu executare, iar aceste procese durează de 4.5 ori mai mult decât media.

4,163 de zile (11.5 ani). La acest termen trebuie adăugată și perioada investigării cauzei de către procurori. În unele cauze, investigarea a durat chiar și mai mult de cinci ani. În consecință, pentru maltratarea aplicată până în decembrie 2012, există posibilitatea expirării termenului de prescripție de cinci sau 15 ani pentru aplicarea sancțiunii. În cel puțin două cauze analizate, expirarea termenului de prescripție a atras automat neaplicarea sancțiunilor și încetarea procesului.

În instanțele de fond, rata de achitare în cauzele de tortură și rele tratamente a constituit 38%, fiind de 13 ori mai mare decât rata medie de achitare în cauzele penale. În alte 12% din cazuri procesele au fost încetate. Cu toate acestea, procurorii au șanse mai mari de izbândă în instanța de apel, unde rata condamnărilor crește de la 50% la 82%. CSJ a menținut trei din patru hotărâri luate de curțile de apel.

Deși fiecare a cincea persoană care ajunge în instanță este condamnată pentru tortură sau rele tratamente, în practică, doar 19% dintre cei găsiți vinovați au fost condamnați la închisoare cu executare. Rata de condamnare reală este relativ mică și generează impunitate pentru torționari. Judecătorii au aplicat mereu o pedeapsă cu închisoarea foarte apropiată de durata minimă prevăzută de lege. Suspendarea executării pedepsei a fost dispusă de fiecare dată când legislația dădea discreția judecătorului să facă acest lucru (pot fi suspendate doar pedepsele cu închisoare de până la cinci ani). O asemenea practică de sancționare a maltratării cu greu poate fi conciliată cu angajamentul de a o combate eficient.

Printre concluziile cercetării se mai numără faptul că practica judecătorească în aceste cazuri este neuniformă, odată ce un număr impunător de sentințe ale primei instanțe sunt casate, iar soluțiile curților de apel sunt deseori divergente și casate de CSJ. Studiul nu recomandă înăsprirea sancțiunilor pentru tortură sau rele tratamente, ci atrage atenția asupra necesității aplicării corespunzătoare și uniforme a sancțiunilor deja prevăzute de lege.

ÎNTRE SCILA ȘI CARIBDA – CUM JUSTIFICĂ AUTORITĂȚILE SUSPENDAREA EMISIEI CELOR ȘASE POSTURI TV?

La 16 decembrie 2022, [Comisia pentru Situații Excepționale \(CSE\)](#) a suspendat pe perioada stării de urgență licențele de emisie a șase posturi de televiziune (Primul în Moldova, RTR-Moldova, Accent TV, NTV Moldova, TV6 și Orhei TV). Conform CSE, suspendarea este necesară „pentru protejarea spațiului informațional național și prevenirii riscului de dezinformare, având la bază lista persoanelor fizice și juridice supuse sancțiunilor internaționale, precum și multiplele constatări din rapoartele de monitorizare ale Consiliului Audiovizualului (CA) privind încălcările [Codului Serviciilor Media Audiovizuale](#)”. Cu alte cuvinte, pentru lipsa informării corecte despre evenimentele naționale și războiul din Ucraina, precum și pentru că posturile date ar fi afiliate lui Ilan ȘOR, chiar dacă oficial acesta nu le controlează.

Pentru a preveni interpretările tendențioase, dar și interpretarea extensivă a acestui precedent în viitor, autoritățile trebuie să motiveze sau să explice clar raționamentele deciziei CSE.

Decizia CSE este un act administrativ emis prin derogare de la cadrul legal. Codul administrativ prevede obligația de motivare a actelor administrative individuale, iar restrângerea unor drepturi poate avea loc doar dacă acestea sunt absolut necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, ordinii publice etc. Decizia CSE **a polarizat opinia publică**. Pentru unii, ea a fost necesară și justificată, ba chiar întârziată, pentru alții – un abuz și o ingerință nejustificată în libertatea de exprimare. Posturile TV vizate au contestat decizia CSE în instanța de judecată. Judecătorii încă nu au examinat contestațiile.

La 16 decembrie 2022, Consiliul Uniunii Europene a interzis difuzarea a patru posturi TV ruse: NTV/NTV Mir, Rossiya 1, REN TV și Pervyi Kanal. **Consiliul a invocat** că această măsură este necesară pentru „a contracara campania internațională sistematică a Federației Ruse de dezinformare și de manipulare a informațiilor, care are ca scop destabilizarea țărilor învecinate, a UE și a statelor sale membre”. Aceste patru posturi TV sunt controlate de conducerea Federației Ruse și au fost utilizate pentru propaganda și legitimarea războiului în Ucraina.

La 20 decembrie 2022, CRJM împreună cu alte organizații ale societății civile **au emis o declarație** prin care recunosc necesitatea urgentă de combatere a dezinformării prin mass-media, însă pentru a preveni interpretările tendențioase, dar și interpretarea extensivă a acestui precedent în viitor, solicită ca toate circumstanțele de fapt și argumentele concrete care au stat la baza deciziei CSE să fie comunicate public. De asemenea, organizațiile solicită autorităților să ia toate măsurile care se impun pentru a preveni legitimarea războiului în Ucraina și a combate concentrarea controlului asupra media.

Conform **deciziilor Consiliului Audiovizualului**, în 2022 au fost aplicate mai multe sancțiuni posturilor TV suspendate: NTV Moldova – 22 de sancțiuni, Primul în Moldova – 17 sancțiuni, RTR-Moldova – 14 sancțiuni, Orhei TV – 13 sancțiuni, TV6 – 13 sancțiuni, Accent TV – 5 sancțiuni. Pe de altă parte, unele din posturile TV interzise în Uniunea Europeană (REN TV) continuă să fie difuzate pe teritoriul Republicii Moldova. Mai mult, nu este clar dacă există probe care ar confirma controlul celor șase posturi de către Ilan ȘOR, deoarece controlarea de către o persoană a unui număr atât de mare de canale TV este interzisă prin lege.

La 20 decembrie 2022, Ambasadorul Uniunii Europene în Republica Moldova, Jānis MAŽEIKS **la fel a menționat** că autoritățile naționale trebuie să ofere detalii și o argumentare explicită privind decizia de suspendare, astfel încât aceasta să fie pe înțelesul populației.

AUTORITĂȚILE PROPUN SECHESTRAREA AVERII LUI VLADIMIR PLAHOTNIUC ȘI ILAN ȘOR CA URMARE A SANȚIUNILOR APLICATE ACESTORA DE SUA ȘI MAREA BRITANIE

La 9 decembrie 2022, Guvernul Marii Britanii **a anunțat** o listă de sancțiuni care vizează 30 de persoane suspectate de corupție și încălcarea drepturilor omului.

În această listă se regăesc fostul lider al Partidului Democrat din Moldova, Vladimir PLAHOTNIUC, acuzat de capturarea și coruperea instituțiilor de stat din Moldova și deputatul fugar și președintele Partidului „ȘOR”, Ilan ȘOR, condamnat pentru escrocherie și spălare de bani, ambii cercetați în dosarul „frauda bancară”. Această decizie vine ca urmare a sancțiunilor [anunțate](#) pe 26 octombrie 2022 de către Oficiul pentru Controlul Activelor Străine (OFAC) al Departamentului de Trezorerie al Statelor Unite ale Americii (SUA). Ultima decizie viza 21 de persoane și entități implicate în acte de corupție, inclusiv Vladimir PLAHOTNIUC și Ilan ȘOR (detalii în [Buletinul CRJM nr. 50](#)).

[Potrivit Ambasadei Marii Britanii în Republica Moldova](#), toate bunurile deținute de Vladimir PLAHOTNIUC și Ilan ȘOR în Marea Britanie, sau în oricare din teritoriile de peste mări ale Marii Britanii, precum Insulele Virgine Britanice și Insulele Cayman, vor fi înghețate. Adicional, a fost dispusă interdicția cetățenilor Marii Britanii de a efectua tranzacții cu subiecții sancționați, și aplicată interdicția celor din urmă de a intra în Marea Britanie.

Și Israel [a acționat](#) în mod similar, blocând conturile lui Ilan ȘOR. Ministrul Justiției Sergiu LITVINENCO [a confirmat](#) că această decizie a venit ca urmare a sancțiunilor impuse de SUA, dar și datorită intervențiilor autorităților Republicii Moldova pe lângă autoritățile Statului Israel.

Decizia SUA și a Marii Britanii de a impune sancțiuni internaționale unor categorii de persoane fizice și juridice, printre care Vladimir PLAHOTNIUC și Ilan ȘOR, a servit drept un imbold pentru autoritățile din Republica Moldova de a veni cu noi inițiative legislative. Astfel, la 9 decembrie 2022, [a fost publicat](#) pentru consultare publică proiectul de lege privind implementarea măsurilor restrictive internaționale împotriva persoanelor ce au atentat la drepturile fundamentale ale omului, la democrație și statul de drept (Actul Magnitsky). [Proiectul de lege Magnitsky-Moldova](#) a fost elaborat de Ministerul Justiției. În pofida faptului că la nivel național există deja reglementări similare instituite prin [Legea privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale](#) (Legea Nr. 25/2016), autorii proiectului de lege [au specificat](#) că acesta se distinge prin scopul, dar și diversitatea și specificul măsurilor restrictive internaționale reglementate de prevederile acesteia. Astfel, conform Ministerului Justiției, obiectul proiectului de lege este stabilirea la nivel național a unui mecanism eficient și permanent de aplicare a măsurilor restrictive stabilite de Uniunea Europeană (UE), de organizațiile internaționale și de alte state. Acest mecanism include și aplicarea în Moldova a măsurilor restrictive internaționale în vederea asigurării respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, a democrației și a statului de drept, sancționând astfel persoanele care au atentat la acestea.

Potrivit Ministerului Justiției, proiectul de Lege Magnitsky-Moldova a fost inspirat de [Legea Magnitsky](#), adoptată de Congresul SUA în 2012 și care e aplicată la nivel global începând cu 2016 (Actul Magnitsky global). Scopul acestei legi este sancționarea oficialilor străini pentru încălcarea gravă a drepturilor omului sau a democrației. Sancțiunile vizate de Legea Magnitsky

Nu este încă clar când și dacă proiectul legii Magnitsky va fi promovat în continuare, deoarece se deosebește mult de legislația similară a altor state.

implică înghețarea bunurilor sau intereselor în proprietatea subiecților sancționați și interzicerea acestora de a intra pe teritoriul SUA.

Proiectul propus de Ministerul Justiției nu se limitează însă doar la cetățeni străini, dar vizează și persoanele fizice și juridice din Republica Moldova care au comis fapte de genocid, crime împotriva umanității, încălcări grave ale drepturilor omului sau abuzuri împotriva acestora. Proiectul de lege vizează totodată și persoane care sunt responsabile de acte de corupție sau de activități care pot fi calificate ca acte de corupție majoră. Sub incidența proiectului cad și persoanele care sunt suspectate, în baza unor informații oficiale sau publice, de colaborarea cu servicii de informații străine care desfășoară acțiuni ostile Republicii Moldova.

Sanțiunile prevăzute în proiectul de lege Magnitsky-Moldova vizează înghețarea bunurilor sau blocarea fondurilor sau a resurselor economice derivate sau generate din bunuri deținute pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele sancționate, dar și interzicerea furnizării oricăror tipuri de servicii financiare către acestea. În acest sens, persoanele sancționate și persoanele afiliate acestora nu vor mai putea vinde, dona sau transfera bunuri aflate în Moldova. Acestea nu vor mai putea deschide un cont bancar, efectua transferuri bancare sau beneficia de credite în Republica Moldova. Persoanele juridice care vor continua să se angajeze în tranzacții sau activități cu aceștia, vor fi și ele sancționate. Proiectul de lege include și interdicția intrării pe teritoriul R. Moldova și refuzul de acordare sau anularea oricăror tipuri de vize pentru toate persoanele sancționate care sunt cetățeni străini sau apatrizi.

O altă prevedere importantă a proiectului se referă la crearea Consiliului interinstituțional de supervizare. Rolul acestei noi instituții va fi asigurarea implementării legii. Consiliul va fi condus de prim – ministra Republicii Moldova, iar în componența acestuia vor intra autorități și reprezentanții instituțiilor publice care au atribuții legale în domeniile vizate.

PE SCURT

La sfârșitul lunii octombrie 2022, cauza penală în care este vizat fostul președinte al Judecătoriei Chișinău, Radu ȚURCANU, pentru săvârșirea infracțiunii de abuz de serviciu, a fost clasată. La 28 noiembrie 2022, [decizia de clasare a fost anulată](#) după ce magistrata Vasilisa MUNTEAN, de la Judecătoria Chișinău, și asistenta judiciară, Victoria ROȘCA, de la aceeași judecătorie, au contestat ordonanța de clasare. Urmărirea penală în cazul judecătorului Radu ȚURCANU [a fost pornită](#) anul trecut în urma informației prezentate de ex-judecătorul Mihail MURGULEȚ, care îl acuza de atacuri nejustificate.

La 28 noiembrie 2022, pachetul de legi cu privire la serviciile speciale [au fost înregistrate](#) în Parlament, fiind trimise și Comisiei de la Veneția pentru prezentarea opiniei pe marginea acestora. La 14 octombrie 2022, s-au desfășurat consultări publice privind cele trei proiecte de legi, acestea urmând, însă, să fie

votate de Parlament doar după opinia Comisiei de la Veneția. Scopul acestor inițiative legislative, [declarat](#) de Serviciul de Informații și Securitate, este de a îmbunătăți prevederile legale existente și de a le ajusta la standardele serviciilor speciale din țările cu democrație consolidată.

La 2 decembrie 2022, Autoritatea Națională de Integritate (ANI) a emis un [act de constatare](#) a încălcării regimului declarării averii de către Igor DODON, fostul președinte al Republicii Moldova, cercetat penal în mai multe dosare (a se vedea detalii în [Buletinul CRJM nr. 45](#)). Potrivit ANI, pentru perioada 2017-2019 a fost identificată diferența de 1 175 457 MDL (circa 58 000 EUR) între veniturile și averea deținută de Dodon. Controlul averii a fost inițiat de către ANI în urma [a unei investigații jurnalistice](#) despre vacanțele de lux, achizițiile de bunuri și cheltuielile mari suportate de Igor DODON și familia acestuia. La 30 decembrie 2022, Igor DODON [a contestat](#) actul ANI la Curtea de Apel Chișinău.

Coalizare fără precedent în justiție. La 9 decembrie 2022, peste 250 de judecători au semnat o [adresare comună](#) către Președintele Parlamentului Igor GROȘU prin care solicită asigurarea bugetului de stat cu fonduri suficiente pentru a permite majorarea salariilor judecătorilor. Revendicările judecătorilor au la bază o [hotărâre recentă](#) a Curții Constituționale, prin care a fost stabilit că legislația privind salarizarea în sectorul public trebuie să prevadă mecanismele necesare care să asigure protejarea salariului și pensiei judecătorilor de fluctuațiile monetare, ca parte a asigurării independenței acestora. Bugetul de stat a fost aprobat în lectură finală la 22 decembrie 2022, însă salariile judecătorilor pentru anul 2023 nu au fost ajustate la nivelul inflației. De fapt, salariile judecătorilor nu s-au majorat deloc.

La 16 decembrie 2022, Parlamentul a votat în lectură finală [proiectul de lege](#) privind consolidarea capacităților Consiliului pentru egalitate (Consiliu). Proiectul prevede lărgirea sferei de contravenții pe care Consiliul le poate constata, introduce dreptul Consiliului de a depune concluzii (*amicus curiae*) în instanța de judecată, fortifică mecanismul de sesizare a acestuia și de examinare a plângerilor, etc. Cu toate acestea, deși a solicitat, Consiliul nu a obținut dreptul de a sancționa actele de discriminare și de a sesiza Curtea Constituțională (a se vedea detalii în [Buletinul CRJM nr. 51](#)). Proiectul a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2023.

La 19 decembrie 2022, Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, [a pronunțat](#) sentința în cauza penală care [il vizează](#) pe Ruslan HARCENCO, ofițer de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție (CNA). Acesta a fost condamnat la închisoare pe un termen de 3 ani și șase luni pentru trafic de influență în proporții deosebit de mari. În 2016, acesta ar fi pretins 100 000 EUR de la un om de afaceri pentru ca acesta să nu fie arestat și bunurile acestuia să nu fie sechestrate. Chiar dacă urmărirea penală a durat doar trei luni, examinarea cauzei în Judecătoria Chișinău a durat șase ani. Judecătorii de asemenea au dispus încasarea în folosul statului a 100 000 EUR. Sentința nu este definitivă și poate fi contestată la Curtea de Apel Chișinău.

I ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Președinte

Ilie CHIRTOACĂ
Director de Program

Daniel GOINIC
Director de Program

Oxana BRIGHIDIN
Consilieră juridică

Victoria MEREUȚĂ
Consilieră juridică

Andrei NASU
Consilier juridic

Aurelia CELAC
Manager financiar și contabil

Olga CORTAC
Directoare a Serviciului Administrativ

Alina FRIMU
Asistentă a Serviciului Administrativ

Dumitru JOMIR
Coordonator de Comunicare

Daniel STANCIU
Specialist în Comunicare

Acest buletin informativ a fost elaborat cu sprijinul financiar oferit de Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile formulate în document aparțin CRJM și nu reflectă în mod necesar poziția Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

